

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

STATE REGULATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN AGRICULTURE

Констатовано, що сутність державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві полягає у відповідному створенні умов реалізації і перерозподілу інвестиційних потоків та їх спрямування в найбільш привабливі об'єкти інвестиційної діяльності. Отже, питання державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві є ключовими в реалізації національних інтересів України.

Окреслено основні принципи формування системи державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві, серед яких виділено такі, як: підтримка економічного паритету між сільським господарством та іншими галузями АПК; державний протекціонізм і захист сільськогосподарських товаровиробників; збереження самостійності сільськогосподарських товаровиробників у здійсненні підприємницької діяльності; використання переважно економічних методів у державному регулюванні; доступність державної підтримки для сільськогосподарських товаровиробників тощо. Проаналізована наявна нормативна база щодо регулювання інноваційної діяльності в Україні та в сільському господарстві зокрема. Визначено основні суб'єкти інституційного забезпечення інвестиційної діяльності. З'ясовано, що, незважаючи на розроблену ґрунтовну законодавчу базу щодо регулювання інвестиційної діяльності, не створено єдиної інституції, яка б комплексно займалася формуванням позитивного інвестиційного іміджу та залученням вітчизняних та іноземних інвестицій на регіональному рівні. Із метою удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві запропоновано в регіонах створити спеціалізоване інвестиційне агентство, метою діяльності якого є фінансове, організаційне, маркетингове та інформаційне забезпечення діяльності інвесторів. Організація роботи агентства спрятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності в таких напрямках: складання рейтингу інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств регіону; створення відповідних умов для реалізації інвестицій;

можливість об'єктивного визначення вартості інвестиційних ресурсів.

Ключові слова: державне регулювання, механізм, інвестиції, інвестиційна діяльність, сільське господарство.

It is stated that the essence of state regulation of investment activity in agriculture is the appropriate creation of conditions for the implementation and redistribution of investment flows and their direction to the most attractive objects of investment activity. Thus, the issues of state regulation of investment activity in agriculture are basic in the realization of national interests of Ukraine.

The basic principles of formation of the system of state regulation of investment activity in agriculture are outlined, among which are allocated: support of economic parity between agriculture and other branches of agrarian and industrial complex; state protectionism and protection of agricultural producers; preserving the independence of agricultural producers in carrying out business activities; use of mainly economic methods in state regulation; availability of state support for agricultural producers, etc.

The existing regulatory framework for the regulation of innovation in Ukraine and in agriculture in particular is analyzed. The main subjects of institutional support of investment activity are identified. It was found that despite the developed thorough legal framework for the regulation of investment activities, there is no certain institution that would comprehensively deal with the formation of a positive investment image and attract domestic and foreign investment at the regional level. In order to improve the state regulation of investment activities in agriculture, it is proposed to create a specialized investment agency in the regions, the purpose of which is financial, organizational, marketing and information support of investors. The organization of the agency's work will help increase the efficiency of investment activities in the following areas: compiling a rating of investment attractiveness of agricultural enterprises in the region; creating appropriate conditions for investment; the ability to objectively determine the value of investment resources.

Key words: state regulation, mechanism, investment, investment activity, agriculture.

УДК 351: 330.322

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5240-2020-17-6>

Бондарчук Н.В.

д. держ. упр.,
професор кафедри обліку,
оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Дніпровський державний
аграрно-економічний університет

Постановка проблеми. Питання державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві є ключовими в реалізації національних інтересів України. Для держави дана зацікавленість пов'язана із забезпеченням стійкого економічного розвитку, захистом національних інтересів, можливістю підвищення рівня якості життя та добробуту населення тощо. Для господарюючих суб'єктів дану зацікавленість можна пояснити можливістю розробки стратегії розвитку підприємства, залучення фінансових та інших ресурсів, зростанням фінансових результатів від діяльності.

Сільське господарство в Україні є стратегічно важливою галуззю. Успішний розвиток сільського господарства багато в чому залежить від впровадження передових досягнень науково-технічного прогресу, високої організації праці, інтенсифікації виробництва. Криза, яка охопила всі галузі національної економіки, не оминула і сільськогосподарську галузь. Відповідно, в умовах, що склалися, слід забезпечити надходження великих інвестицій в сільське господарство як із боку держави, так і з боку приватних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність цієї проблеми привертає

увагу багатьох вітчизняних та іноземних вчених. Більшість праць присвячено аналізу сучасного стану державного регулювання інвестиційної діяльності, дослідженню іноземного досвіду щодо активізації залучення приватного капіталу для здійснення інвестиційної діяльності. В Україні дослідженням державного регулювання інвестиційної діяльності присвячували праці такі науковці, як: О. Амоша, А. Гальчинський, В. Геєць, Б. Данилишин, О. Дацій, М. Латинін, Т. Майорова, Л. Федулова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Ураховуючи численні практичні та методичні розробки щодо державного регулювання інвестиційної діяльності, потребують детального вивчення особливості державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві та, відповідно, побудови такої інвестиційної моделі, яка б приваблювала інвестиційні ресурси в дану галузь.

Мета статті – провести аналіз наявної нормативної бази державного регулювання інвестиційної діяльності, в тому числі в сільському господарстві, та визначити шляхи вдосконалення механізму державного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Сутність державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві полягає у відповідному створенні умов реалізації і перерозподілу інвестиційних потоків та їх спрямування в найбільш привабливі об'єкти інвестиційної діяльності. Інвестиції мають бути в першу чергу спрямовані в ті сфери виробництва, які мають у своєму розпорядженні високі технології і мають конкурентні переваги на світових ринках. Це так звані «точки зростання», які дозволяють підвищити ефективність інвестицій, створити зростаючий інвестиційний попит із одночасним оновленням основного капіталу. Тоді реалізується кумулятивний ефект інвестування: ефективне функціонування новостворених виробничих потужностей; залучення додаткових фінансових джерел для нових інвестицій; формування додаткових доходів, за рахунок яких можна збільшити споживання населення.

Державне регулювання інвестиційними процесами спирається, перш за все, на законодавчу і нормативну базу. Нормативно-правове забезпечення включає в себе сукупність нормативно-правових актів, необхідних і достатніх для реалізації інвестиційної політики. Правове регулювання інвестиційної діяльності здійснюється, по-перше, загальним законодавством і, по-друге, спеціальним інвестиційним законодавством, що регулює порядок залучення вітчизняних та іноземних інвестицій.

Пряме державне регулювання передбачає безпосередню участь держави у розробці та фінансуванні інвестиційних цільових програм і проектів, надає безпосередню фінансову підтримку сільським товаровиробникам. Непряме регулювання включає: систему пільгового оподаткування, методи нарахування амортизаційних відрахувань і механізм їх використання; методи переоцінки основних засобів відповідно до темпів інфляції.

Слід відмітити, що в Україні розроблена ґрунтовна законодавча база, яка регулює проведення інвестиційної діяльності. Основним законодавчим актом, що визначає правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності, є Закон України «Про інвестиційну діяльність». Положення даного Закону поширюються на всі види інвестиційних відносин, які виникають на території України. Згідно з п. 11 Закону України «Про інвестиційну діяльність» державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою реалізації економічної, науково-технічної і соціальної політики [6].

Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» № 1540-XII від 10.09.1991 визначає правовий механізм захисту іноземних інвестицій в Україні та гарантії держави [9].

Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР визначає особливості режиму іноземного інвестування на території України, виходячи із цілей, принципів і положень законодавства України. Визначає можливі форми іноземного інвестування та державні гарантії захисту іноземних інвестицій [10].

Указ Президента «Про план першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності» від 10.04.2006 р., № 300. Даним нормативним документом визначено питання щодо прав власності, охорони прав інтелектуальної власності, землекористування, усунення адміністративних перешкод здійснення інвестиційної діяльності, визначено спеціальні режими стимулювання інвестиційної діяльності, особливості здійснюваної податкової політики щодо питань проведення інвестиційної діяльності. Окремо визначено питання щодо здійснення інвестиційної діяльності в сільському господарстві та харчовій промисловості.

Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21.10.2010 р., № 2623-VI регулює правові та організаційні засади щодо відносин, пов'язаних із підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» [8].

Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р., № 5080-VI, який спрямований на забезпечення залучення та ефективного розміщення фінансових ресурсів інвесторів і визначає правові та організаційні основи створення, діяльності, припинення суб'єктів спільного інвестування, особливості управління активами зазначених суб'єктів, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання таких активів, особливості емісії, обігу, обліку та викупу цінних паперів інститутів спільного інвестування, а також порядок розкриття інформації про їх діяльність.

Із метою інвестування у сферу сільського господарства прийнято низку нормативно-правових актів, серед яких можна виділити нижче приведені.

Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні визначає сільське господарство однією з базових галузей економіки із реалізації інвестиційних проектів.

Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комп-

лексу в народному господарстві», який визначає можливість зміни державної інвестиційної політики з метою поліпшення соціально-економічного становища агропромислового комплексу. Також у ст. 2 даного Закону зазначено, що пріоритетність розвитку соціальної сфери села та агропромислового комплексу забезпечується зміною структури інвестицій в народному господарстві, переорієнтацією промислового виробництва на їх потреби, зростанням обсягів капіталовкладень і матеріально-технічних ресурсів [7].

Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, затв. Постановою КМУ № 806-р від 17.10.2013, визначає стратегічні цілі розвитку аграрного сектору, серед яких – підвищення рівня інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств, а пріоритетними напрямками досягнення стратегічних цілей є пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів на засадах державно-приватного партнерства [3].

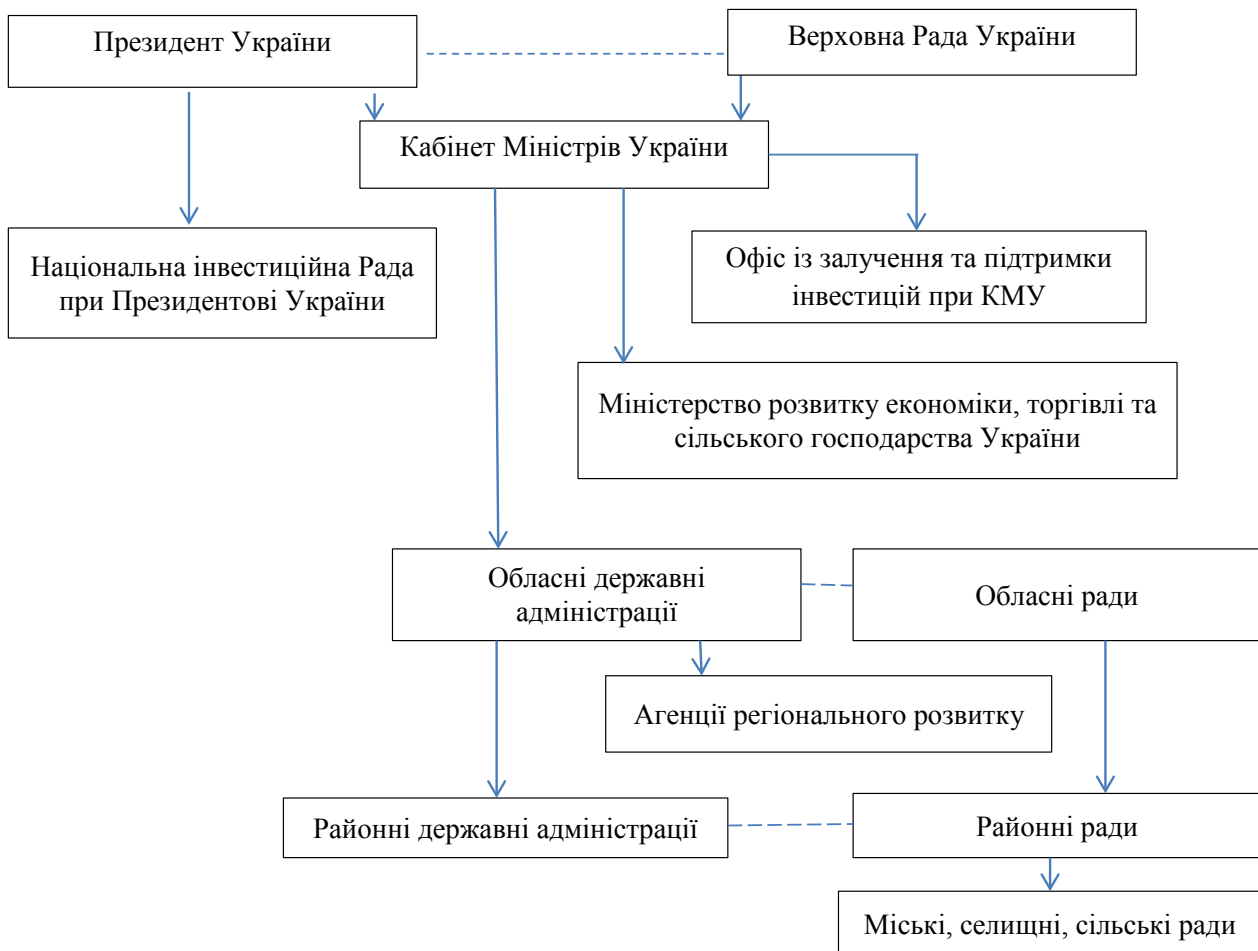

Рис. 1. Суб'єкти інституційного забезпечення інвестиційної діяльності (станом на травень 2020 року)

Важливими принципами формування системи державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві є:

1) підтримка економічного паритету між сільським господарством та іншими галузями АПК;

2) державний протекціонізм і захист сільськогосподарських товаровиробників;

3) збереження самостійності сільськогосподарських товаровиробників у здійсненні підприємницької діяльності;

4) використання переважно економічних методів (фінансування, оподаткування, кредитування, ціноутворення, страхування тощо) в системі державного регулювання;

5) вплив на структуру і обсяги агропромислового виробництва через регулювання аграрного ринку;

6) доступність державної підтримки для сільськогосподарських товаровиробників.

Суб'єкти інституційного забезпечення інвестиційної діяльності представлені на рисунку 1.

Суб'єктами інституційного забезпечення інвестиційної діяльності в Україні є Президент України, Представницькі органи України (Верховна Рада України, обласна, районні, сільські, селищні та міські ради), органи виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, окремі наукові, громадські та професійні установи, організації та проекти; господарюючі суб'єкти; суб'єкти інфраструктури; окремі організаційні форми [11].

Якщо на національному рівні вже існують інституції, які спеціалізуються на роботі з потенційними інвесторами та залученням інвестицій, то на регіональному рівні вони відсутні.

Розробка заходів державного впливу на інвестиційну діяльність у сільському господарстві повинна враховувати специфічні риси, які властиві інвестиційним процесам кожного регіону з тим, щоб забезпечити потреби виробництва в інвестиціях не тільки за рахунок розширення власних джерел та бюджетного фінансування, а й за рахунок додаткового залучення коштів інвесторів.

Згідно із законодавством України з 2015 року в регіонах України з'явилася можливість створення агенцій регіонального розвитку. Основне завдання даних агенцій – спрямування регіональної економіки на шлях інноваційного розвитку. Створені агенції частково виконують роль інституцій, які спеціалізуються на пошуку інвесторів та залученні інвестицій до регіонів. Основна проблема полягає в тому, що дані агенції хоча б і «де-юре» створені, але «де-факто» не функціонують. Така ситуація пов'язана з тим, що виникло нерозуміння значення та суті таких установ представ-

никами ОДА та облрад, конфлікти між ОДА та облрадами та небажання запуску повноцінної діяльності агенцій.

Із метою вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільському господарстві пропонуємо в регіонах створення спеціалізованого інвестиційного агентства, метою діяльності якого є фінансове, організаційне, маркетингове та інформаційне забезпечення діяльності інвесторів. Основними завданнями діяльності агентства є:

1) залучення прямих інвестицій, у тому числі іноземних, в економіку агропромислового комплексу регіону шляхом інформування інвесторів про інвестиційні проекти та конкурентні переваги АПК, створення позитивного інвестиційного іміджу регіону;

2) сприяння удосконаленню інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі шляхом надання інвесторам фахових послуг у сфері реалізації інвестиційних проектів;

3) удосконалення інвестиційної діяльності в АПК шляхом розробки основних принципів її формування та методів реалізації;

4) допомога діючим інвесторам, у тому числі іноземним, із повним супроводом інвестиційної діяльності на території регіону;

5) привернення уваги іноземних інвесторів до можливості отримання спеціальних податкових режимів, пільгових митних тарифів та інших преференцій;

6) безпосередній супровід і впровадження нових інвестиційних технологій не тільки з боку інвестора, а і з боку сільськогосподарського товаровиробника як основного об'єкта інвестицій.

Вважаємо, що організація роботи агентства буде сприяти підвищенню ефективності інвестиційної діяльності в таких напрямках:

1) складання рейтингу інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств регіону, що, у свою чергу, дозволить потенційним інвесторам об'єктивно оцінити всі ризики, а реципієнту інвестицій – залучати їх за більш справедливою вартістю;

2) створення умов для реалізації інвестицій, що сприятиме розвитку інвестиційного планування;

3) можливість об'єктивного визначення вартості інвестиційних ресурсів, що дозволить врівноважити такі поняття, як ризик інвестицій та їхня прибутковість, що сприятиме притоку інвестицій на основі державно-приватного партнерства.

Висновки. Отже, вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності в сільськогосподарській діяльності є важливою проблемою, вирішення якої зумовлює

ефективне використання інвестиційних ресурсів, стійкий і динамічний розвиток аграрної галузі держави та регіону зокрема.

Формування на регіональному рівні державної політики з урахуванням специфіки регіону дозволить сформулювати максимально сприятливі умови для залучення та реалізації інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутник О.О. Проблеми формування та підвищення інвестиційної привабливості регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 2. С. 120–122.
2. Дятлова В.В., Дятлова Ю.В. Державне регулювання інвестиційного розвитку аграрного сектору національної економіки. *Вісник Донбаської державної машинобудівної академії*. 2016. № 3(39). С. 42–47.
3. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання : монографія / кол. авторів ; за ред. В. І. Семчика. Київ : ТОВ «Вид-во «Юрид. думка», 2008. С. 28.
4. Латинін М.А., Думенко О.В. Державне управління стратегічним розвитком інвестиційного потенціалу регіонів України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 8. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=172>.

5. Панченко В.В. Деякі питання правового регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 86–94. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_135_11.

6. Про інвестиційну діяльність: Закон України № 1560-XII від 18.09.1991р. URL : <http://zakon.nau.ua/search/>.

7. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві : Закон України № 400-XII від 17.10.1990 (в редакції від 04.11.2018). URL : zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12.

8. Про підготовку та реалізацію інвестиційних проєктів за принципом «єдиного вікна» : Закон України від 21.10.2010 р. № 2623-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 11. Ст. 70.

9. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 10.09.1991 р. № 1540а-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. С. 46. Ст. 616.7.

10. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 19. Ст. 80.

11. Федорчак О. Інституціалізація державного управління інвестиційною діяльністю в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 4(35). С. 136–148.